

Geleneksel Baskı Tekniklerinin Günümüz Grafik Tasarımındaki Yeri¹

Fuat AKDENİZLİ², Engin DOĞAN³,
Ümay YÖRÜGEN DUYGU⁴

ÖZ

Çağdaş grafik tasarım çalışmaları, tüm dünyada sayısal teknolojilerin olanakları ile yapılıyor gibi görünmektedir. Masaüstü yayıncılık yazılımları, grafik tasarımcının vazgeçilmez haline gelmiş olmasına rağmen zaman zaman tasarlanan çalışmanın doğasının da gerektirdiği durumlarda geleneksel baskı teknolojilerinden yararlanıldığı görülmektedir.

Bu çalışmada, halen Güzel Sanatlar Fakültelerinin Grafik Bölümleri ve Grafik Sanatlar Anasanat Dallarında ders olarak okutulan Yüksek Baskı, Çukur Baskı, İpek Baskı ve Taş Baskı derslerinin günümüz grafik tasarımındaki yeri tartışılacaktır. Çalışmada bu tekniklerin, masaüstü yayıncılık, ambalaj tasarımı ve promosyon ürünleri alanlarında kullanımlarına örnekler üzerinden dikkat çekilerek yaratıcılık anlamındaki faydalarının ortaya konması amaçlanmaktadır.

Geleneksel baskı tekniklerinin günümüz sayısal teknolojileri karşısında kendisine yer bulamayacağı iddiasının geçerli olup olmadığı çalışmanın problemi oluşturmaktadır. Bu tekniklerin çağdaş masaüstü yayıncılık, ambalaj tasarımı ve promosyon ürünleri örnekleri üzerinden yaratıcılık anlamında alana ve tasarımcıya katkılarının olup olmadığı değerlendirilecektir.

Anahtar Sözcükler: *Grafik Tasarım, Yüksek Baskı, Elek Baskı, Çukur Baskı, Taş Baskı.*

¹Geliş Tarihi: 2 Kasım 2020 - Kabul Tarihi: 25 Kasım 2020

²Doç. Fuat Akdenizli, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümü, Grafik Sanatlar Anasanat Dalı fuat.akdenizli@deu.edu.tr Orcid No: 0000-0002-6583-508X

³Öğr. Gör. Engin Doğan, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümü, Grafik Tasarım Anasanat Dalı – engin.dogan@deu.edu.tr Orcid No: 0000-0002-0269-0979

⁴Arş. Gör. Ümay Yörügen Duygu, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümü, umay.yorugen@deu.edu.tr Orcid No: 0000-0002-5372-7305

DOI: 10.17932/IAU.SANAT.2015.015/sanat_v06i12005

The Place of Traditional Printing Techniques in Today's Graphic Design

ABSTRACT

Contemporary graphic design works seem to be done with the possibilities of digital technologies all over the world. Although desktop publishing softwares have become indispensable for the graphic designer, it is seen that traditional printing technologies are used in some cases where the nature of the designed work requires from time to time.

In this study, the place of Relief Print, Engraving, Silk-Print and Lithography courses which are taught as a course in Graphic Design Departments and Departments of Graphic Arts of the Faculty of Fine Arts will be discussed. This study reveals the benefits of these techniques in terms of creativity by drawing attention to their use in desktop publishing, packaging design and promotional products.

The problem of the study is a discussion of traditional printing techniques' place in the face of today's digital technologies. Contribution of these techniques to the field and the designer in terms of creativity through contemporary desktop publishing, packaging and promotional product examples will be evaluated.

Keywords: *Graphic Design, Relief Print, Silk-Print, Engraving, Lithography*

Giriş

İmgeleri birbirinin aynı olacak şekilde çoğaltabilmek, kişiler ve toplumlar için görsel iletişim anlamında önemli kazanımlar sağlamıştır. Tarih boyunca baskı teknikleri, ekonomik ve siyasi gücü, bilgiyi, kültürü ve sanatı yaymak için az sayıda basımdan çok sayıda basıma, az detaylı imgeden çok detaylı imgeye, az renkten çok renkliliğe doğru bir gelişim göstermiştir. Yüksek baskı (*relief printing*) tekniklerinin detay ve nitelik anlamında yetersiz kaldığı noktada çukurbaskı (*engraving*) teknikleri; çukur baskının niceliksel olarak yetersiz kaldığı durumlarda elekbaskı (*serigraphy*) ve taşbaskı (*lithography*) çözüm getirici olmuşlardır. Yeni teknik ve teknolojilerin alana girmiş olması diğerlerini hiçbir zaman tamamen ortadan kaldırmamış, kabaca sınıflandırılmış bu teknikler bir arada yaşamaya ve farklı problemleri çözmek için kullanılmaya devam etmişlerdir.

Metin ve görselin çoğaltılmasında baskı teknikleri yöntemlerinin kullanılmasının ardında uzun bir geçmiş yatmaktadır. En basit ve işlevsel haliyle grafik baskı teknikleri, Eskiçağ uygarlıklarında kil tabletler üzerinde mühür ve kumaşlarda süsleme, Uzak Doğu medeniyetlerinde dini kitaplarda süsleme ve yazı olarak karşımıza çıkmaktadır. Mezopotamya uygarlıkları, görüntüleri yumuşak kil tabletlere aktarmak için merdane kullanırlardı. Mısır ve Çin'de yaşamış erken toplumlar, kumaş üzerine baskıyı aktarmak amacıyla küçük damgalar kullandılar (Leurs, 1997).

On üçüncü yüzyılda metal (bronz) döküm harflerin Çin, Japonya ve Kore'de geliştirilmeye başladığı görülür. 1377 yılına ait *Budist Bilge ve Seon Üstatlarının Seçilmiş Öğretileri* adlı Kore Budist belgesi, metal harfler kullanılarak basılmış bilinen en eski kitap olarak tarihlenir (Leurs, 1997). Hindistan üzerinden batıya ulaşan grafik baskı teknikleri hem bir meslek olarak önceleri loncalarda, hem de bir sanat türü olarak sonraları akademilerde ve üniversitelerde öğretilmeye başlamıştır.

Tarihsel süreçte buharlı ve elektrikli sanayi devrimleri, 80'lerden itibaren yerini dijital sanayi devrimine bırakmış ve bu gelişmenin geleneksel

baskı tekniklerini ihtiyaç duyulmaz hale getireceği öngörülmüş olsa bile aşağıda açıklamalarını ve örneklerini bulabileceğiniz çalışmalar, sonucun pek de öngörülmediği gibi olmadığını göstermiştir.

Günümüz Grafik Tasarım Eğitiminde Geleneksel Baskı Tekniklerinin Yeri

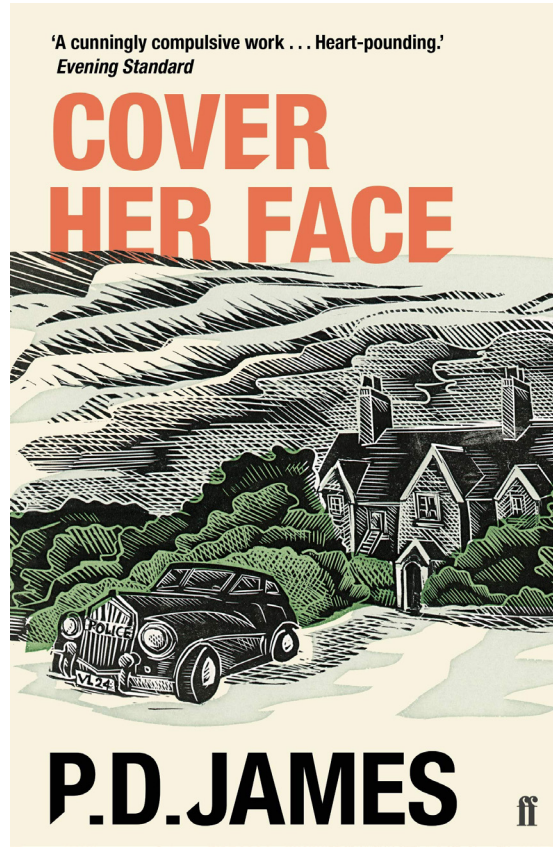
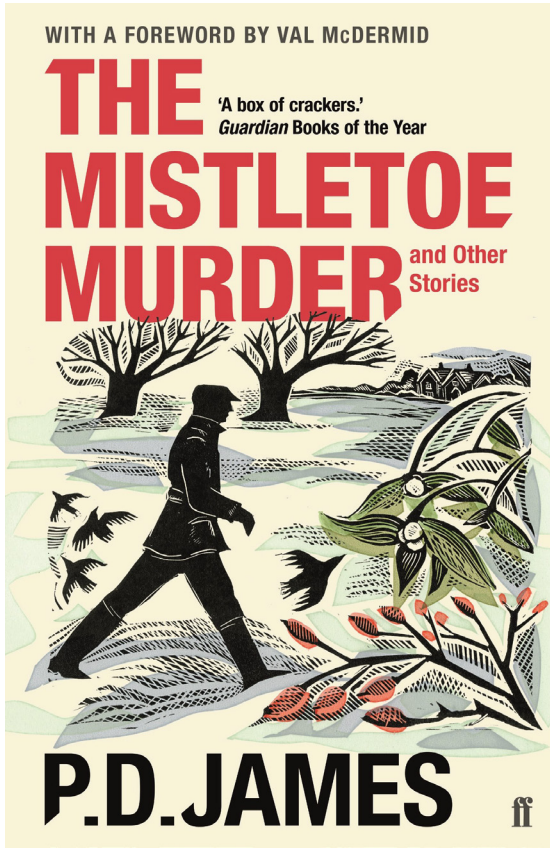
Geleneksel grafik baskı teknikleri, günümüzde halen grafik tasarım eğitiminin vazgeçilmez bir parçasıdır. Yüksek baskı, çukur baskı, ipek baskı, olanak olduğu hallerde litografi, monoprint, kolograf ve letterpress gibi dersler günümüzün sayısal tasarım olanaklarına rağmen ders olarak öğretilmektedir.

Grafik tasarım eğitimi kapsamında öğretilen baskı teknikleri genel olarak şunlardır:

- Yüksek baskı: Ağaç baskı, linol baskı, kolograf ve hatta patates baskı gibi teknikler bu sınıfa girer. Ağaç baskı ve linol baskı düz yüzeyli plakaların basılacak bölümlerinin bırakılıp, diğer bölümlerinin oyularak çıkarıldığı ve yüksekte kalan yerlere boya vermek suretiyle yapılan baskılardır (Kıran, 2010:85). Bu baskı tekniğinde öğrencilerin farklı renk kalıpları ile çalışarak renk kombinasyonlarını deneyimlemiş olmaları yan bir kazanım olarak kabul edilir.

- Çukurbaskı: Yüksek baskının aksine kalıbın çukurda kalan yerlerinin boya aldığı baskı tekniğidir. Bu teknikte resmi saptamak için kimyasal yöntemle indirilen ya da kazınarak elde edilmiş metal kalıplar kullanılır (Grabowski ve Fick, 2012:16). Alman ressam ve oymacı Jakob Christof Le Blon 1701'de baskıya rengi de dahil etmek istemiş ve mezzotint tekniğini kullanarak üç farklı metal plakaya -ana renkleri kullanılarak- siyah çizgileri de taşıyan dördüncü bir plaka eklemiştir. Bu teknik, ilerde modern renkli baskı için temel oluşturmaya yardımcı olmuştur. Le Blon'un çalışması, spektrumdaki üç ana renkten (mavi, kırmızı ve sarı) oluştuğunu belirten Newton'un 1702'de yayınlanan teorisine dayanmaktadır (Leurs, 1997).

- Elekbaskı: Bir kasnağın (çerçevenin) bütününe gerilmiş ince gözenekli organze kullanılarak yapılan şablon tekniği olarak bilinen elekbaskı, ipek baskı ve serigrafi isimleriyle de anılmaktadır (Grabowski ve Fick, 2012:231).

Görsel 1 - 2. Faber & Faber yayınevinde basılan yazar P. D. James'in kitap kapakları İllüstratör: Angela Harding

• Taşbaskı: Yunancadaki lithos – taş ve graphos – çizgi kelimelerinden türetilmiş, özel bir taş üzerine çizilen resmin kimyasal yöntemlerle kağıda aktarıldığı bir düz baskı tekniğidir (Simmons, 2002:73). 1796 yılında Alois Senefelder tarafından bulunan bu tekniğin, baskıda düşük maliyetli olması, sanatçılar tarafından denenirliğini arttırmış ve dolayısıyla da geliştirilmeye açık hale gelmesini kolaylaştırmıştır. 1837'de Godefroy Engelmann litografide rengi, taş baskıların üretiminde kullanmak üzere kromolitografinin patentini alır. Önemli eserlerin yeniden üretimlerini sağlayarak çoğaltılması amacıyla kullanılan kromolitografi tekniği, Jakob Christoph Le Blon 1701 yılında metal plakalar üzerinde geliştirdiği tekniğin litografi taşları üzerine taşınmış halidir (Szrajber, 2011:414-418).

• Tipobaskı / Letterpress: Bir yüksek baskı tekniğidir fakat metal harf kalıplarıyla ve asit

indirme bloklarla kendine özgü baskı makinesiyle yapılır. Sınırlı bütçeli işlerde ve sanatçı kitapları gibi özel amaçlı çalışmalarda kullanılmaktadır (Simmons, 2002:70).

Günümüz grafik tasarım eğitimi içinde verilen bu baskı tekniklerinin kullanım alanları geniş bir yelpazeye dağılmaktadır. Zaman zaman ekonomik sebeplerden, zaman zaman tasarımın gerektirdiği ifade biçimine uygun olmalarından, zaman zaman da estetik bir farklılık ortaya koymak adına kullanılan bu tekniklerin bazı örnekleri ve başarılı tasarımcıları aşağıda verilmiştir.

Günümüz Grafik Tasarımında Geleneksel Baskı Tekniklerinin Kullanımı

Günümüz grafik tasarımında geleneksel baskı tekniklerinin kullanıldığı görsel imgelerle farklı mecralarda zaman zaman karşılaşılmaktadır. Reklam ajansları ve tasarımcıların bu tercihlerinin iki temel sebebi var gibi görünmektedir.

Görsel 3. Kawasaki dergi ilanı – Tasarım: Marcus Malta

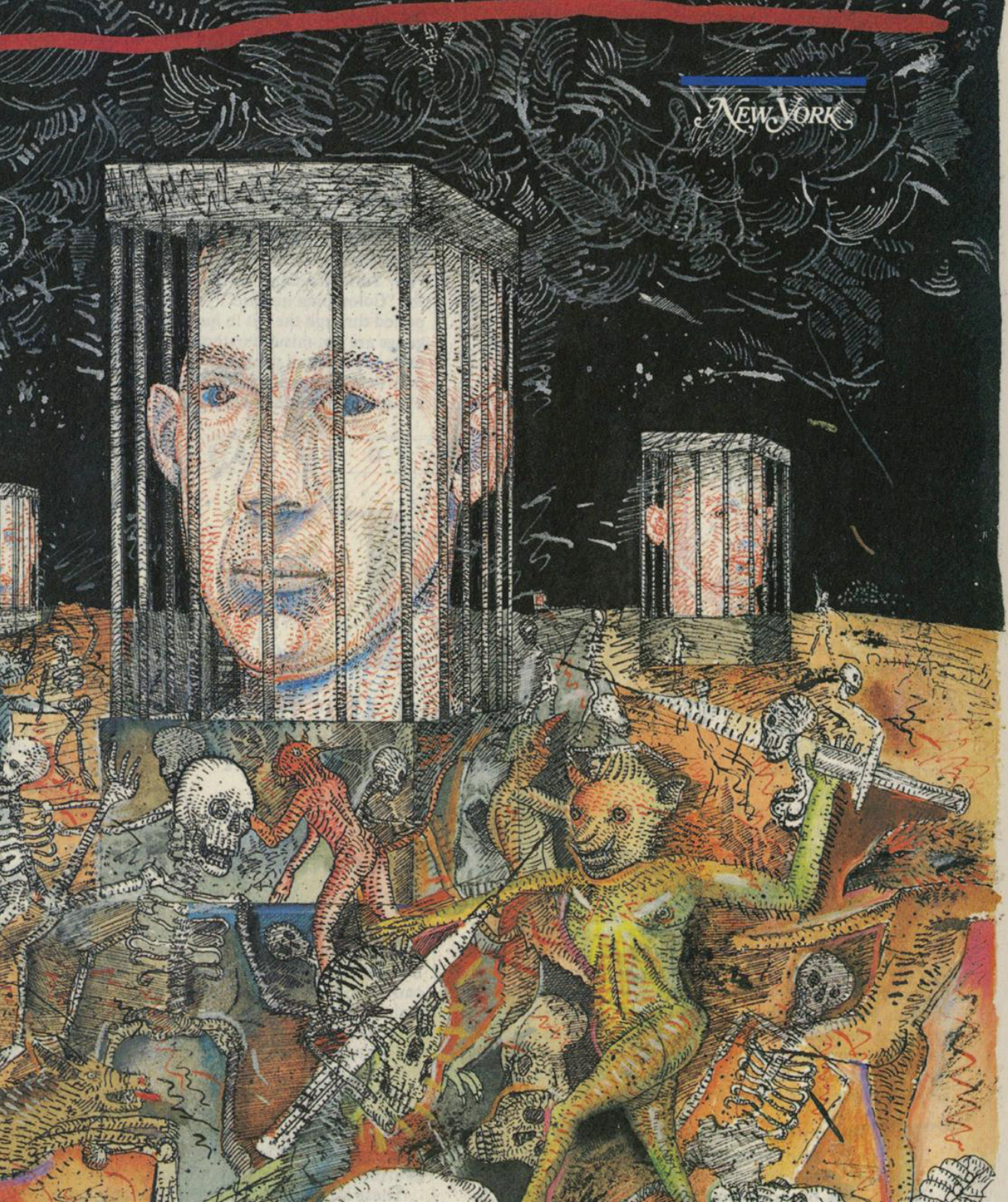
Bunlardan ilki tasarımı yapılan grafik çalışmanın sanat yönetimine dair kaygılar, diğeri ise bütçe ile ilgili ekonomik sebeplerdir. Bunun yanısıra kullanım alanlarına göre bazı tekniklerin diğerlerine kıyasla daha çok tercih edildiği görülmektedir.

Geleneksel baskı tekniklerinden yüksek baskı teknikleri genellikle masaüstü yayıncılık alanında rağbet görmektedir. Örneğin, 2018 yılında Faber & Faber yayınevinde basılan yazar P. D. James'in kitaplarında illüstratör ve baskı sanatçısı Angelina Harding'in yüksek baskı tekniği ile yapmış olduğu çalışmalarının kullanılması hem dramatik bir etki vermek hem de fotoğraf ile sağlanamayacak bir görsel kalite katmak amacıyla tercih edilmiş gibi görünmektedir (Görsel 1-2). İllüstratör Harding kendisi ile ilgili olarak son yıllarda Gardens Illustrated, BBC Countryfile ve Country Living Magazine'de illüstratör olarak çalıştığını ve ayrıca bazı çalışmalarının Art Angel Publishing tarafından tebrik kartı ve not kartı olarak da basıldığını ifade etmektedir (www.angelaharding.co.uk). Görüldüğü üzere yüksek baskı sadece

kitap kapağı ya da kitap içi illüstrasyonu ile sınırlı kalmamış, kurumsal bir kimlik yakalamak amacıyla tebrik kartlarında, yayıncı kuruluşların baskılı çantalarında ve kitap ayrıçlarında da kullanılmıştır.

Yüksek baskı uygulamaları baskı işlemini tamamlayabilmek için oyma bıçakları, matbaa mürekkepleri, baskı kağıtları gibi belirli temel donanımları gerektirmektedir. Gelişmiş bilgisayar yazılımları yüksek baskı yapmadan aynı etkiyi verebilecek olanakları tasarımcı ve illüstratörün kullanımına sunmuştur. Örneklendirmek gerekirse, Brezilya'da hizmet vermekte olan VS Propaganda reklam ajansının Kawasaki motosikletleri için yapmış olduğu ilanlarda yüksek baskı estetiğinde oluşturulmuş, aynı zamanda motosiklet sürücülerinin sıklıkla tercih ettiği dövme desenlerini de çağrıştıracak siyah beyaz illüstrasyonlar kullanılmıştır (Stoklossa, t.y.:17) (Görsel 3).

Yüksek baskı kadar tercih edilmese de çukurbaskı ile günümüzde üretim yapmakta olan bazı illüstratörler bulunmaktadır. Çukurbaskıyı bir

Görsele 4. Alan E. Cober'in çukurbaskı üzerine elle boyama illüstrasyon çalışması

anlatım biçimi olarak kullanan en tanınmış illüstratörlerden biri Alan E. Cober'dir. Rolling Stone, The Atlantic Monthly, Time, Newsweek ve Life gibi dergilerde çalışmaları yayınlanmış olan sanatçı, çukurbaskı ile oluşturduğu baskıyı elle renklendirmektedir. Fazla sayıda basılan baskılar sanatçıya renk denemeleri yapmak için

olanak sunmaktadır. Ortaya çıkan son çalışma, George Grosz'un ekspresif resimlerini hatırlatan, her hangi bir sayısal teknikle elde edilemeyecek yüksek sanatsal nitelikli bir illüstrasyon olmaktadır (Bossert, 1996:41-48) (Görsele 4).

Günümüz grafik tasarımında ekonomik ve estetik kaygılarla en çok tercih edilen teknik elektrikli

serigrafi tekniğidir. Çağın ihtiyaçlarına halen cevap verebilmesine rağmen elekbaskı yöntemi için ilk patent 1887 yılında, Michigan’da Charles Nelson Jones tarafından alınmıştır. Başlangıçta mürekkepler, elekbaskı şablonlarına hâlâ sert fırçalarla verilmektedir. Şablon boyunca mürekkebi yaymak için raklenin kullanılmaya başlanması baskı üretimi kapasitesini arttırmıştır (Grabowski ve Fick,2012;56). 1907’de İngiliz Samuel Simon, ipek kumaşı baskı ekranı olarak kullanma süreci için patent alır. Elek baskı, pahalı duvar kağıdı üretmek ve keten ve ipek gibi kumaşlara baskı yapmak için hızla popüler hale gelir.

Londra’da KK Outlet Galerisi’nin sahibi Danielle Pender, tasarımda bir uygulama seçeneği olarak elek baskı kullanımını tercih etmenin sayısal üretim tekniklerini dışlamak için bir sebep olarak görülemeyeceğini söylemektedir. Tıpkı daha önce taşbaskının ortaya çıkışının diğer baskı tekniklerini tamamen ortadan kaldırmaması gibi sayısal seçenekler de elekbaskı ya da diğer geleneksel baskı tekniklerini ortadan kaldırmamış, tüm bu teknikler bir arada varolabilmiştir. Pender’in ifadesine göre, elekbaskı ile basılan bir grafik çalışma matbaa ya da printer/yazıcı baskısına göre taşıdığı riskler yüzünden daha insani hatalara açık ve hissiyat anlamında sıcak bulunacak, kullanıcıya farklı bir görme, dokunma ve hatta koklama deneyimi sunacaktır (Smith ve Cooke, 2015:18-21).

Elekbaskı, farklı yüzeylerde nitelikli baskılara olanak verdiği için de sık kullanılan bir baskı tekniği olmuştur. Elekbaskı sanatçısı ve yayıncı Norm Stewart bu gerçeği “*Serigrafi ile temas etmeden bir gün geçirmek imkansız. Golf topları üzerindeki yazı elekbaskıdır (tampon baskı); otomobillerin gösterge tablosundaki işaretler elekbaskıdır; elektrik devre kartları iletken mürekkeplerle elekbaskı yapılır; puf mürekkepleri, yükseltilmiş bir doku vermek için T-shirtler üzerine elekbaskı yapılır; seramik sırlar, bardak ve kupalar üzerine elekbaskı yapılır; Genel olarak kitleler, elekbaskı örnekleri ile çevrilidir, sadece bunun farkında değildir.*” sözleriyle ifade etmektedir (Tallman ve Ferut, 2014:9).

Son zamanlarda elekbaskının kullanıldığı en tanınmış örneklerden biri Bira şirketi Beck’s’in farklı tasarımcı ve sanatçılara hazırlattığı bira etiketleridir. Beck’s, 1985’ten bu yana Kraliyet Akademisi’nin çağdaş sanat etkinliklerine sponsor olmaktadır. O zamandan beri Beck’s sanatçıları, özel bira şişeleri için sınırlı sayıda elekbaskı etiket üretmeye davet ederek sergi açılışlarında etiketlerini yenilemekte ve koleksiyon değeri olan çalışmalar tasarlamaya devam etmektedirler (Museum V. & A., 2016) (Görsel 5).

Görsel 5. Beck’s in bira şirketi için tasarlanan etiketleri (soldan sağa): Tim Head tarafından basılan serigrafi, 1992, E. 311-2005. Gill

Saunders tarafından basılan; ofset litografi Damien Hirst, 1995, E.867-2003. Rebecca Horn, ofset litografi, 1994, E.219-2005.

Grafik tasarım ve reklamcılık alanında taşbaskının kullanımı, tekniğin keşfedilmesinden çok kısa bir süre sonra kullanılır ve yaygın hale gelmiştir. Modern afişin babası olarak adlandırılan taşbaskının önemli isimlerinden Jules Chéret, kromolitografi tekniğinin sınırlarını zorlayarak ustası haline gelmiş sanatçı olarak bilinir. Aşağıdaki afiş Jules Chéret’in 1890’ların yeni reklam ve afiş sanatında kadınların, cazip ve alegorik figürler olarak kullanıldığı Belle Époque şaheserlerinden birinin tipik örneğidir (Moma, 2019) (Görsel 6).

Görsel 6. Cheret, Jules. Folies-Bergère, La Loïe Fuller 1893.

Diğer bir örnek aşağıdaki "Drink Coca-Cola 5 cents" (Görsel 7) reklamı, yüzyılın sonlarına ait renkli taş baskı tekniği kullanılarak ne kadar ayrıntılı çalışılabileceğini göstermektedir. Çek ressam Karel Klíč, 1878 yılında fotogravürü icat ettiğinde, bu süreç fotoğrafların ayrıntılarını ve tonlarını sadakatle yeniden üretmek için kullanılabilir bir teknik olarak literatürdeki yerini almıştır (Leurs, 1997).

Detaylı ve göz alıcı sonuçlarına rağmen renkli taş baskı geliştirmekte olan baskı teknolojilerindeki son basamak olmamıştır. 1903'te Amerikalı matbaacı Ira Washington Rubel, taş baskı baskı presinde kağıdı döndürmek üzere yerleştirilmiş kauçuk silindir ruloya görüntünün kazara aktarıldığını farkeder. İlk litografik ofset baskı tekniğinin basım süresi böylece görüntünün baskı plakasından bir alt tabakaya aktarılmasıyla kısalmıştır. Böylece ofset baskı kauçuk silindir aktarımında baskı için kullanılmaya başlar. Bu teknik yayıncılıkta yeni gelişmeleri tetikleyerek yirminci yüzyılın ilk yarısının kitle iletişim araçları

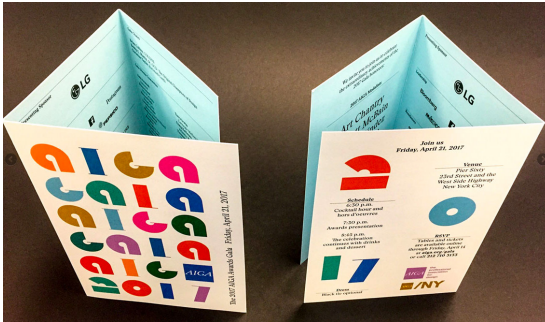
Görsel 7. Drink Coca-Cola 5 cents, 1890.

dönemi olarak bilinmesine yol açar. 'National Geographic Magazine' (1888), 'Life' (1883, ancak 1936'dan itibaren foto muhabirliğe odaklanan), 'Time' (1923), 'Vogue' (1892) ve 'The Reader's Digest' (1920) gibi çeşitli dergiler milyonlarca okuyucuya ulaşmaya başlar. (Leurs, 1997) Gazete satışları ve kitap yayıncılığında kullanılan reklam gelirlerindeki artış, basılı medyanın büyümesini de hızlandırır.

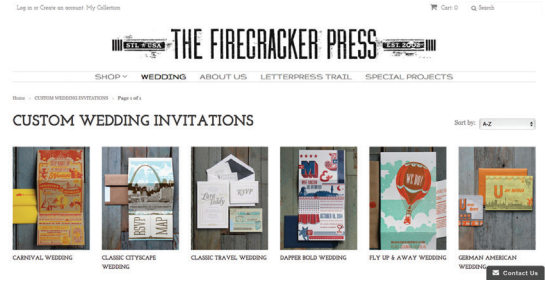
Bütün bu gelişmelere sebep olan litografik ofset baskı, kağıt, karton ve diğer birçok malzemeye baskı yapmak için kullanılabilir. Aktarmak istediğiniz görüntüyü veya kelimeleri alan malzeme plakaya yerleştirilir ve mürekkepler buna göre emilir. Mürekkeplerin doğru şekilde karıştırıldığından ve doğru sırayla yerleştirildiğinden emin olmak büyük bir beceri gerektirir. Litografi, yüksek kaliteli sonuçlar ve hızlı geri dönüş nedeniyle dünya çapında kitap, katalog ve afiş basmak için yaygın olarak kullanılmaktadır. Kurulumu dijital bir yazıcıdan daha uzun sürerken, yüksek miktarlarda yüksek kaliteli baskılar üretmek daha hızlıdır. Bu yüzden yukarıda bahsedilen

ürünler için harikadır. Günümüzde kullanılan LED UV Litografik baskı, standart lito baskıdan daha yüksek bir kalitededir ve profesyonel pazarlama kitleri için mükemmeldir. Bu teknikte mürekkep çok daha hızlı kurur ve böylece renk ve detaylar çok daha iyi korunur. Daha önce açıklanan aynı işlem kullanılır, ancak mürekkebi hızlı kurutmak için LED UV ışınlar devreye girer. Bu yöntem daha temiz bir sonuç verir (Görsel 8) (<https://datagraphicdesign.com/print-processes/off-set-lithography/>).

Litografik ofset baskı teknolojisi, Alois Senefelder'in 1796'da Baviera Krallığı'nda icat ettiği türden çok uzaktır. Başlangıçta baskı plakası olarak kireçtaşı kullanılmıştır, ancak günümüzde alüminyum, polyester, mylar veya kağıt kullanılmaktadır. Lito baskının, küçük bir sipariş için hızlı bir dijital iş kadar hızlı olmadığını belirtmekte yarar vardır. Ancak, lito baskı veya ofset baskı, bilindiği gibi, dijital baskı teknikleriyle karşılaştırıldığında hala önemlidir, çünkü yüksek kağıt gramajları için uygundur ve daha fazla sayıda baskı yaparken maliyeti düşüktür (B&Bpress, 2020).

Görsel 8. DataGraphic ve Spectragraphic resmi web sitesi ofset litografi baskı örnekleri.

Görsel 9. Firecracker Press resmi web sitesi tipobaskı evlilik davetiyeleri sayfası ve örnekleri

Son 10 yılda AIGA gibi önemli uluslararası grafik tasarım etkinliklerinde elekbaskının yanısıra tipobaskının gündeme geldiği gözlenmektedir. Bu etkinlikler kapsamında panellerde tartışmalar yapılmakta, workshoplar düzenlenmektedir. Bu geleneksel baskı tekniklerine verilen önemdeki artış pek çok bağımsız baskı atölyesinin de kurulmasını teşvik etmiştir. Geleneksel baskı tekniklerindeki insana özgü sıcaklık tasarım siparişi veren kişi ve kurumlarca da arzu edilir bir seçenek olmaya başlamıştır. Bu amaçla elekbaskı afişler üretilip pazarlayan bir oluşum olan Stagecraft'ın mottosu: *Gerçek dünyada, gerçek bir kişi tarafından yapılmış, gerçek bir afişe bakıyorsunuz* olarak belirlenmiştir (Urban, 2014; 12).

Baskiresim genellikle işbirlikçi bir etkinliktir ve atölye çalışmaları ve stüdyolar, sanatçıların baskı hakkındaki fikirlerinin geliştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Uluslararası üne sahip Fabric Workshop ve topluluk temelli London Printworks Trust, çeşitli yaratıcı baskı projeleri, işbirlikleri üreten kuruluşlardan sadece ikisidir. Her ikisi de baskıyı sosyal ve politik katılım için

bir strateji olarak kullanılmaktadır. ABD’de, bir üniversiteye bağlı Rutgers Yenilikçi Baskı ve Kağıt Merkezi, tanınmamış topluluklardan sanatçılar ve öğrencileri bu sanatçıların ana akımlara sunduğu yeni anlatılardan öğrenebilecekleri yeni bir ortama teşvik etmektedir (www.vam.ac.uk, 2016). Daha ticari kaygılar güden Firecracker Press gibi özel firmalar, geleneksel baskı teknikleri ve özellikle letterpress ile yapılmış afişler, özel gün kartları ve evlilik davetiyeleri tasarlamaktadırlar (Görsel 9) (www.firecrackerpress.com).

Grafik tasarım dünyasındaki el yapımı baskılarla ilgili olarak çeşitli yayınlar da dolaşıma girmeye başlamıştır. *Fingerprint: The Art of Using Hand-Made Elements in Graphic Design* (2006), *Pulled: A catalogue of Screenprint* (2011), *Impressive: Printmaking, Letterpress & Graphic Design* (2011) ve *Screenprinting on the Cheap* (2012) bunlardan bazılarıdır (Urban, 2014; 11).

Sonuç

Sanat ve tasarım alanında eskinin yeniden üretime sokulması postmodernist bir yaklaşım olarak eleştiri olsa da bu derlemede ele alınmaya çalışılan konu, eskinin olduğu gibi yeni tasarımlara aktarılması değil, eski tekniğin yeni tasarımlar oluşturmak için kullanılıyor olmasıdır. Sanat alanı, bilimsel alandan farklı olarak yanlış bilgiyi eleyerek ilerlemez. Sanat alanında tüm yapılanlar birer birikim ve ifade biçimi olarak sanat tarihindeki yerini alır. Yeni bir akım, yeni bir teknik ya da teknoloji eskilerini tamamen ortadan kaldırmaz, aksine onların üzerinde yükselir. Geleneksel suluboya tekniğini iyi bilen bir sanatçı/tasarımcı bilgisayar programlarındaki benzer etkileri veren boyama araçlarını kullanırken de her zaman bilmeyenlere göre avantajlı konumda olacaktır.

Geleneksel baskı tekniklerini bilmek, özellikle illüstratörler için zaman zaman kullanabilecekleri ya da bir uzmanlık alanı olarak geliştirebilecekleri yeni ifade olanakları sunacaktır. Tasarımın ihtiyaçları doğrultusunda karar verilen yüksek baskı tekniği ile leke değerleri iyi kotarılmış siyah beyaz bir çalışma, basıldığı tasarım üzerinde fotografik bir imgeye göre daha zengin, seçkin ve sanatsal yönü kuvvetli bir etki yaratacaktır. Bu tür tercihlerin kullanıldığı, tanınmış markalarca

kullanılan binlerce örnek görmek olasıdır.

Tasarımcıların geleneksel grafik baskı tekniklerini tercih etmelerinin sebeplerinden bir diğeri de çalışmalarını nasıl arşivlemeyi tercih ettikleridir. Elek baskı ile üretilmiş bir afiş, ağaçbaskı bir yılbaşı kartı ya da taşbaskı bir teşekkür belgesi her zaman işlevselliğinin yanısıra koleksiyon değeri olan bir grafik çalışma olarak ilgi görecektir.

KAYNAKÇA

B&Bpress, (2020). <https://www.bbpress.co.uk/news/what-is-litho-printing-and-is-it-still-relevant> Erişim Tarihi: 05.02.2020

Bossert, J. (1996). *Editorial Illustration*, New York, Rotovision

Grabowski, B. ve Fick, B. (2012). *Baskıresim – Kapsamlı Materyaller & Teknikler Rehberi*, Çev: S. A. Eskier ve A. Z. Tunç, İzmir, Karakalem Kitabevi Yayınları

<https://angelaharding.co.uk> Erişim Tarihi: 25.01.2020

<https://datagraphicdesign.com/print-processes/offset-lithography/> Erişim Tarihi: 17.04.2020

<https://www.firecrackerpress.com/> 05.05.2020

Kıran, H. (2010). *Ağaç Baskı Sanatı*, Ankara: Bellek Yayınları

Leurs, L. (1997). The history of printing. <https://www.prepressure.com/printing/history> Erişim Tarihi: 20.03.2020

MOMA. (2019). Art and Artists. <https://www.moma.org/collection/works/5615>

Erişim Tarihi: 15.03.2020

Museum, V. A. (2016). Printmaking in the 21st century. Victoria and Albert Museum: <http://www.vam.ac.uk/content/articles/p/prints-21st-century/> Erişim Tarihi: 15.05.2020

Simmons, R. (2002). *Dictionary of Printmaking Terms*, London: A&C Black (Publishers) Ltd.

Smith, M., Cooke A. (Yay. Haz.) (2015). *People of*

Print, London: Thames and Hudson

Stoklossa, U. (t.y). *Advertising-New Techniques for Visual Seduction*, London: Thames and Hudson

Szrajber, T. (2011). Documents on Godefroy Engelmann's "Chromolithographie", *Print Quarterly* Vol.28, No.4

Tallman, S. - Ferut, M. (2014). Art in Print, Vol. 4, No. 2 (July - August 2014), pp. 4-10 Published by: Art in Print Review <https://www.jstor.org/stable/43045659>

Erişim Tarihi: 05-02-2020

Urban, J. (2014) *Stagecraft: The Theatre of World in a Digital Age*,

<https://www.jstor.org/stable/43045660?Search=yes&resultItemClick=true&searchText=poster&searchText=printing&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FsearchType%3DfacetSearch%26amp%3Bsd%3D%26amp%3Bed%3D%26amp%3BQuery%3Dposter%2Bprinting%26amp%3Bpagemark%3DcGFnZU1hcm>

s9NQ%253D%253D&ab_segments=0%2Fbasic_SYC-4946%2Fcontrol&seq=1#metadata_info_tab_contents Erişim Tarihi: 05.02.2020

Görsel Kaynakları

Görsel 1 - 2. https://assets.isu.pub/article-story/article-extraction/292248/v1/img_000.jpg

Görsel 3. Stoklossa, U. (t.y). *Advertising-New Techniques for Visual Seduction*, London: Thames and Hudson

Resim 4. https://assets.isu.pub/article-story/article-extraction/292248/v1/img_000.jpg

Görsel 5. <https://www.prepressure.com/printing/history/1900-1949> Erişim Tarihi: 05.02.2020

Görsel 6. <https://www.moma.org/collection/works/5615> Erişim Tarihi: 05.02.2020

Görsel 7. <https://www.loc.gov/item/2004671509/> Erişim Tarihi: 05.02.2020

Görsel 8. <https://datagraphicdesign.com/print-processes/offset-lithography/>

Görsel 9. www.firecrackerpress.com